

In many cases, salary increases for next year are determined by collective bargaining, leaving no wiggle room for administrators (9).

У багатьох випадках, рівень підвищення заробітної плати на наступний рік вже був встановлений шляхом колективної угоди, не залишаючи керівництву місця для маневру.

This is a free-flowing college town (10).

Це незалежне і самостійне студмістечко.

При перекладі прикладу (10) ми використали описовий переклад для кращого розуміння.

..., while Currier residents are likely to find their desired study area in one of the three forms: a silent study room, a discussion-group area, and a third with a kick-back-and-relax atmosphere (11).

В той час, жителі Курієру найвірогідніше навчатимуться в одній із трьох форм: в тихій кімнаті для навчання, на території дискусійного клубу, або в розслаблюючій атмосфері.

У прикладі (11) – уподібнення.

For students seeking a little extra green in their pockets or help paying off school loans, the university offers a variety of on-campus job opportunities (12).

Для студентів, які намагаються заробити кілька зайвих зелених папірців, або розрахуватися зі своїми позиками, університет пропонує низку робочих місць в студмістечку.

У прикладі (12) – описовий переклад.

Inhaling pepperoni pizza at 3 a.m. and scarfing down junk food between meals aren't exactly the healthiest of lifestyles (13).

Проковтування піци папероні о третій ранку, і запихання напівфабрикатами між прийомами їжі – це не найздоровіший із способів життя.

Результати аналізу дають змогу зробити висновки, що неологізми досить поширені у газетних текстах, що знаходить своє відображення в статтях різної тематики (економічної, ділової, розважальної, молодіжних газетах та ін.), створюючи у кожній з них свій стилістичний ефект.

Передача неологізмів українською мовою здійснюється із залученням таких способів перекладу як (подається відсоткове співвідношення із загальною кількістю застосованих способів перекладу): уподібнення – 40 %, описовий переклад – 22 %, калькування – 11 %, транскрибування – 2 %, транслітерація – 2 %. Певні труднощі під час перекладу можуть становити, як неологізми, так і оказіоналізми, через відсутність прямих відповідників в українській мові. Слід зазначити, що при перекладі неологізмів багато залежить від перекладача, його інтуїції, досвіду.

Література

1. Верба Я.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 160 с.
2. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). – М., 2001. – 224 с.
3. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка. – М., 1977. – 112 с.
4. Крупнов В.Н. В творческой лаборатории переводчика. – М.: Международные отношения, 1975. – 190 с.
5. Основи перекладознавства: Навч. посібник / За ред. А.Є. Нямцу – Чернівці: Рута, 2008. – 312 с.
6. Webster's New World College Dictionary. – Wiley Publishing Inc., 2007. – 1716 p.

УДК 81-115:81'373·611=13

АЛЬОШИНА І.Г.
(Донецьк)

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЄСЛІВНОГО СЛОВОТВОРУ У РОМАНСЬКИХ МОВАХ (діахронічний аспект)

У статті розглянуто питання впливу основних тенденцій індоєвропейського словотвору на латинську мову та розвиток префіксального способу словотвору у романських мовах. Окреслено спільні та специфічні для кожної з романських мов риси еволюційних процесів.

Питання генези індоєвропейської афіксації розглядалися у роботах О.О. Потебні, А. Мейє, Е. Бенвеніста, М.С. Трубецького, Ю.В. Откупщикова, Е.А. Макаєва, М.Д. Андрєєва, Л.Г. Герценберг,

Т.В. Гамкрелідзе, В'яч.Вс. Іванова. Так А. Мейє, аналізуючи морфологічну природу індоєвропейського слова, писав: "Індоєвропейська мова не знала префіксів; єдиний префікс, який можна було визнати, це так званий аугмент... [1, с. 171]; але він не був обов'язковою складовою частиною дієслівної форми. Дійсно, індоєвропейській мові невідома префіксація" [1, с. 255–256].

Характер латинської системи словотвору охарактеризував Й.М. Тронський, визначивши, що латина відійшла від старої індоєвропейської системи словотвору за допомогою чергувань і з'єднання кореня з суфіксами. "На успадкованій базі вона вибудувала нову систему", – додає дослідник [4, с. 140].

Дієслова, що є основним джерелом словотвірної системи будь-якої мови, у сучасних романських мов беруть початок від латинських коренів. Дослідження словотвірних систем у романському мовознавстві пов'язане з іменами таких лінгвістів, як В.М. Ліндсей, Ф. Штольц, М. Лойманн, А. Мейє, І. Вандрієс, Ж. Марузо, Д. Жюре, В. Мейєр-Любке, А. Доза, Е. Бурсьє, Х. Касарес та ін. Загальна тенденція цих досліджень – аналіз закономірностей романського словотвору на тлі порівняльно-історичної граматики індоєвропейських мов.

Звертаючись до латинського префіксального словотвору відзначимо, що його основними рисами є наступне. В архаїчній латині, тісно прилягаючи до дієслова, префіксами ставали прислівники, що уточнювали та доповнювали характеристику дієслівної дії. Ці префікси були досить вільно віддільні від дієслова [4, с. 95].

Про словотвір народної латини більш повну інформацію дає М.В. Сергієвський, відзначаючи, що у пізню епоху у латинській мові відбулися певні зміни, а саме, мав місце процес зникнення одних словотвірних елементів і появу *ea* їх місці нових, раніше невідомих [2, с. 97]. У цьому він вбачає еволюцію мови, що знаходить своє вираження саме в таких явищах. М.В. Сергієвський також підкреслює найбільш поширеними у латинській мові були такі префікси: *ad-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *re-*, а до менш частотних належали: *ab-*, *contra-*, *per-*, *sub-*, *supra-*, *trans-*, *prae-*, *pro-*. Характерним для дієслівного словотвору латинської мови (особливо у народній латині) була наявність двох або більше префіксів: *ad-*, *im-*, *co-*, *ex-*; *ex-*, *e-*. [2, с. 98]. Для подальшого розвитку латинського словотвору важливим було явище рекомпозиції, або відновлення звукового виду простого дієслова, на відміну від класичної латини, де приєднання префікса спричинило вимагало зміну кореневого голосного [2, с. 98].

Мета статті: визначити і описати словотвірний потенціал латинського дієслова *currere* у романських мовах.

Досягнення поставленої мети зумовлює розв'язання таких завдань:

- визначити повний обсяг дієслівних похідних від дієслова *currere* у романських мовах (латинська, французька, італійська, іспанська);
- окреслити тенденції розвитку словотвірної структури похідних від дієслова *currere* у романських мовах;
- установити спільні та специфічні риси словотвору похідних від дієслова *currere* у романських мовах.

Предмет дослідження: особливості дієслівного словотвору у романських мовах. Матеріалом статті слугували похідні від латинського дієслова *currere* та відповідних дієслів у сучасних романських мовах: франц. *courir*, італ. *correre*, іспан. *correr*, склад яких визначено за словниками латинської мови: Ernout A., Meillet A. Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots; французької мови: J. Dubois, H. Mitterand, A. Dauzat. Dictionnaire d'étymologie; іспанської мови: J. Corominas. Breve diccionario etimológico de la lengua castellana; італійської мови: Pianigiano O. Vocabolario Etimologico della Lingua Italiana.

Об'єкт дослідження: похідні мовні одиниці у латинській мові від *currere* та відповідних дієслів у сучасних романських мовах: франц. *courir*, італ. *correre*, іспан. *correr*.

Методи дослідження: описовий, порівняльно-історичний, зіставний.

У латинській мові прості дієслова протиставляються похідним як дієслова, що виражають тільки основне значення дії, в той час як афіксальні, крім основного, мають ще додаткове значення, що залежить від значення префікса, що приєднується. Наприклад, *currere* та *accurrere*, протистоять за значеннями "спрямованість та темп дії": бігти – прибігти, примчати.

У латинській мові дієслово *currere* мало похідні фреквентативні дієслова від основи *curs-*: *cursare* "бігти безперервно, не зупиняючись"; *cursitare* "часто бігати, туди-сюди", *incursitare* "нападати, робити набіг". Семантичною особливістю *currere* є те, що його похідні частіше вживаються у непрямому значенні, а саме значення бігу часто стерте, а похідні від *cursare* зберігають своє конкретне значення [4, с. 160]. Й.М. Тронський відносить появи цих форм до періоду архаїчної латині, коли звичайним мовним засобом виступають підсилювально-частотні дієслова на – *tare*, що мають досить продуктивний характер [4, с. 138]. Результатом такого процесу стали інтенсиви, коли

прості дієслова витісняються ітеративними формами, які потім перейшли у романські мови: *curro-curso-cursito*.

До дієслівних похідних, що утворилися приєднанням прийменників-префіксів до незміненої форми дієслова, у латинській мові належать: *ac-currere, con-currere, de-currere, dis-currere, ex-currere, in-currere, inter-currere, oc-currere, per-currere, prae-currere, pro-currere, re-currere, suc-currere, super-currere, trans-currere*. Таким чином, похідні дієслова утворені за допомогою 15 префіксів, що мають просторове значення (найбільш давні за походженням префікси, на думку Й.М. Тронського [4, с. 95], зберігають своє значення, на відміну від значення дієслова. Наприклад, префікс *prae-* виражає значення “розташування предмета один перед одним”. Відповідно *praecurrere* – “іхати попереду, виїжджати вперед, забігати наперед”.

Проте словотвірний процес іноді ускладнювався морфологічними явищами. Як зазначає С.І. Соболевський, при словоскладанні іноді фонетично змінювалися прийменники-префікси. Так, у випадку з *currere* незміненими залишилися і мають життєстійкий характер такі префікси: *de, ex, in, inter, per, prae, pro, super, trans*. Інші змінилися: *ad > ac* (асиміляція з початковим приголосним основи), *cum > con* (при складанні асиміляція), *trans > tra* іноді перетворювалося [3, с. 116].

Щодо сучасних романських мов, то похідні від латинського дієслова *currere* мають у різних мовах свої особливості. У французьку мову перейшли тільки форми: *ac-courir, en-courir, par-courir, re-courir, se-courir*. Як відзначає М.В. Сергієвський, італійська мова зберегла основну масу латинського лексикону [2, с. 186]. Тому у порівнянні з іншими сучасними романськими мовами в італійській мові знаходимо набагато більше префіксальних дієслів: *ac-correre, ante-correre, con-correre, de-correre, dis-correre, in-correre, rin-correre, a-correre, per-correre, pre-correre, ri-correre, s-correre, so-correre, tra-correre*. В іспанську мову фіксуються такі форми: *a-correr, con-currir, dis-currir, es-currir, in-currir, o-currir, re-correr, re-currir, so-correr, trans-currir*.

Таблиця 1

Похідні від латинських дієслів з *currere* у романських мовах

Латинська	Французька	Іспанська	Італійська
Currere	Courir	Correr	Correre
Cursare	courser(pop.)	Cursar	–
–	–	–	a-correre
–	–	–	ante-correre
ac-currere	ac-courir	a-correr	ac-correre
con-currere	–	con-currir	con-correre
de-currere	–	–	de-correre
dis-currere	–	dis-currir	dis-correre
ex-currere	–	es-currir	–
in-currere	en-courir	in-currir	in-correre
inter-currere	–	–	–
oc-currere	–	o-currir	–
per-currere	par-courir	–	per-correre
prae-currere	–	–	pre-correre
pro-currere	–	–	–
re-currere	re-courir	re-correr	rin-correre, ri-correre
suc-currere	se-courir	so-correr	s-correre, so-correre
super-currere	–	–	–
trans-currere	–	trans-currir	tra-correre
Разом: 17 – 100 %	7 – 42 %	12 – 71 %	15 – 76 %

Результати спостережень над еволюцією латинського дієслова *currere* у романських мовах дають можливість:

1. Латинське дієслово *currere* та його префіксальні похідні мають різні типи еволюції і відповідно різний набір рефлексів у сучасних романських мовах. Деякі похідні дієслова (*inter-currere, pro-currere, super-currere*) не отримали подальшого розвитку у сучасних романських мовах.

2. Італійська мова вирізняється більшою консервативністю у порівнянні з іншими романськими мовами, оскільки зберегла практично всі лексичні одиниці, що існували у латинській мові (за нашіти підрахунками це складає понад 75 %). У ній навіть, утворено нові дієслова, як наприклад, *antecorrere*, за аналогією з існуючим *antecedere* та *a-correre*.

3. В іспанській мові спостерігається різноманітність коренів, похідних від латинських: *cur-, cur-, cor-*. До іспанської мови теж увійшла значна кількість латинських дієслів. За нашими статистичними даними рефлекси складають 71 %.

4. У французькій мові нами зафіксовано найменшу кількість рефлексів латинських дієслів (усього 42 %).

Перспективою подальших досліджень, пов'язаних з розвитком словотвірних тенденцій латинської мови у сучасних романських є структурно-семантичний аналіз словотвірних гнізд, вершинами яких є відповідні для кожного історичного періоду дієслова, та їх типологія.

Література

1. Мейе А. Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков. – М.: URSS, 2007. – 510 с.
2. Сергиевский М.В. Введение в романское языкознание. – М.: Изд-во лит-ры на иностр. яз., 1954. – 304 с.
3. Соболевский С.И. Грамматика латинского языка. Часть теоретическая. Морфология и синтаксис. – М.: Лист Нью, 2003. – 432 с.
4. Тронский И.М. Историческая грамматика латинского языка. – М.: Изд-во лит-ры на ин. яз., 1960. – 320 с.
5. Ernout A., Meillet A. Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots. – Paris: Klincksieck, 2001. – 833 p.
6. Dubois J., Mitterand H., Dauzat A. Dictionnaire d'étymologie. – Paris: Larousse, 2001. – 822 p.
7. Corominas J. Breve diccionario etimológico de la lengua castellana. – Madrid: Editorial Gredos, 2003. – 627 p.
8. Pianigiano O. Vocabolario Etimologico della Lingua Italiana. – Genova, 1998 (ел. версія) [<http://www.etimo.it>].

УДК 81.255

АНТОНЮК С.М.
(Хмельницький)

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНОГО ЗАБАРВЛЕННЯ СЛОВА ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

У статті розглядається емоційно-експресивний фактор виникнення конотативних значень лексичних одиниць, визначається роль емоційної конотації в семантиці слова та досліджуються особливості відтворення в перекладі емоційного та експресивного значення слова.

Проблемі розгляду емоційно та експресивно забарвленої лексики приділяється останнім часом багато уваги. Про важливість цієї проблеми свідчить і те, що багато фахівців займалися і продовжують займатися нею. Серед них можна виділити: Арнольд І.В., Гальперін І.Р., Дубенко О.Ю., Єрмоленко С.В., Телія В.Н. Це зумовлюється тим, що дослідження конотації є невід'ємною частиною процесу поглибленого опанування мовами та здійснення адекватного перекладу тексту, що містить емоційно та експресивно забарвлені мовні одиниці.

Метою роботи є дослідження особливостей відтворення в перекладі емоційно-експресивної конотації. Конотація – одне з основних понять стилістики, яке означає додаткові семантичні й стилістичні відтінки, що накладаються на основне значення слова в процесі комунікації і надають вислову емоційно-експресивного забарвлення, певного тону, колориту. Конотація сприяє відтворенню найтонших емоційно-експресивних відтінків висловлювання [1, с. 201].

У широкому розумінні конотація є власне конотативною інформацією, паралельною і додатковою до денотативно-десигнативної, яка надає мовній одиниці можливість виконувати експресивну функцію. У вузькому розумінні конотація – це такий компонент значення лексеми, який дає можливість використовувати її для вторинної номінації, наприклад: *dad, daddy, pop, old man; татусь, батечко, старий, предок*.

Конотація сприяє відтворенню найтонших емоційно-експресивних відтінків висловлювання. У будь-якій мові існують слова, що співпадають за предметно-логічним значенням, проте відрізняються за наявністю або характером емоційного компонента в семантиці слова. В наступних парах англійських та українських слів перше слово є нейтральним, а інше – емоційно забарвлене: *dog – doggie, cat – pussy, womanly – womanish, smell – fragrance, to attack – to accost; кішка – кішечка, сидіти – розсістися, обличчя – пика*.

У сфері реалізації конотем з вираженою емоційною складовою виділяють дві групи слів: мейоративні та пейоративні. Мейоративні мовні засоби з емоційним забарвленням виражають позитивне